

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum cognoscat distinctè singularia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

formaliter, & tunc propositio est falsa, quia creatura in Deo est creatrix essentia secundum Ansel. & ita Deus non intelligeret nisi se. Alio modo potest notare rationem intelligendi, & sic est sensus quod Deus non intelligit res creatas, nisi quia praeexistunt in eo sicut in causa representante, & sic est vera, & tunc non sequitur quod non intelligatur alia a se, sed quod non intelligit per aliam a se quod verum est, & est simile in intellectu nostro secundum ponentes species, quia intellectus noster non intelligit lapidem nisi secundum illud quod de lapide est in intellectu, si ly dicat secundum rationem intelligendi, verum est quia ratio per quam lapis intelligitur est sola species, si vero dicat rem intellectam falsa est, quia non sola species quae est anima intelligitur, sed intelligitur lapis qui est extra per speciem suam quae est in anima.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum Deus cognoscat distincte singularia.

Tho. 1. q. 14. ar. 11.

Tertio quaeritur vtrum Deus cognoscat distincte singularia. Et arguitur quod non, quia cognitio Dei est scientifica cum in eo non sit opinio nec suspitio, ergo cum de singularibus non sit scientia, cognitio Dei non se extendit ad ea.

2 Item secundum Boetium singulare est dum sentitur vniuersale aut dum intelligitur, sed in Deo non est cognitio sensitua, ergo ipse non cognoscat singularia.

3 **IN CONTRARIUM** arguitur, quia illud quod magis habet de entitate, magis est cognoscibile, sed singularia plus habet de entitate quam vniuersalia, ergo magis a Deo cognoscuntur. Maior patet, quia cum vniuersalibus sit cognoscibile secundum quod habet esse, si illud quod plus habet de entitate non plus cognoscatur, non potest esse defectus nisi ex parte cognoscentis, qui defectus non potest esse in Deo. minor probatur, quia singularia secundum rationem suae singularitatis habent esse reale, vniuersalia autem quantum ad rationem suae vniuersalitatatis non habent esse reale, sed solum esse rationis quod esse secundum quid & diminutum per comparisonem ad esse reale, quare &c.

4 **RESPONSIO.** Dicendum est quod Deus cognoscat singularia secundum rationem suae singularitatis, haec autem conclusio diuersimode probatur. Quidam enim dicunt hanc esse rationem quare deus cognoscat singularia, quia esse causa rei non solum quantum ad formam, sed etiam quantum ad materiam, tantum autem se extendit scientia Dei quantum ad causalitatem, propter quod scientia Dei se extendit ad cognitionem rerum, non solum quantum ad formas a quibus accipitur ratio vniuersalitatatis, sed etiam quantum ad materiam a qua accipitur ratio indiuiduationis & singularitatis, vnde ex hoc errauerunt quidam Philosophi negantes esse in Deo cognitionem singularium, quia non ponebant a deo materiam creatam, sed ingenitam & incorruptibilem, & per consequens non esse a Deo cognitam, quare nec ipsum indiuiduum, cum ipsa sit indiuiduationis principium.

5 Haec ratio quantum ad hoc quod dicitur cognitionem Dei tantum se extendere quantum se extendit eius causalitas bona est, sumendo etiam sub maiore quod causalitas diuina se extendit ad omnes res secundum rationem suae singularitatis quod de se manifestum est, res enim est factibilis secundum esse quod habet extra animam & illud est singulare, quod autem ulterius assumit quod materia est principium indiuiduationis, a forma autem sumitur ratio vniuersalitatatis valde dubium est, quia maior communitas videtur esse in materia quam in forma, sicut enim forma quantum est de se est communis pluribus indiuiduis eiusdem speciei, ita materia eiusdem rationis est communis omnibus quae sunt eiusdem generis.

6 Item eadem materia est successiue in diuersis indiuiduis, forma autem non, propter quod minus videntur indiuidua distingui per materiam quam per formam, & per consequens minus constitui in esse indiuiduo, quia per idem videtur vnumquodque constitui in se & ab alio distingui, quid tamen de hoc sit tenendum, patebit in 2. li. dist. 3. quae st. 2.

7 Item non omnia singularia habent materiam (sicut angeli) ergo ex materia vel eius productione non potest assignari generalis ratio quare Deus cognoscat singularia. Nec puto quod illi qui negauerunt a Deo cognitionem singularium ex hoc fuerint moti, quod crederent materiam non esse causatam a Deo, non enim dixerunt Arist. & alii materiam esse ingenitam & incorruptibilem a creatura principii productiui, cum Philof. dicat quod nihil prohibet sempiternum esse alteram causam, sed a creatura principii durationis. Vnde & comentator qui negauit a Deo cognitionem singularium in metaph. credidit materiam esse ab alio, dicit enim super secundum metaph. quod vnum est ens per se & per se verum, & omnia alia sunt entia & vera, per esse & veritatem eius.

8 Alius est modus tenendi eandem conclusionem, & est talis quod Deus cognoscat singularia, quia Deus est suum esse: cuius rationem assignant qui hunc modum tenent dicentes, quod agere supponit esse, & ideo modus agendi ex esse habet determinari, quod si illud habeat calumniam in actionibus transeuntibus in materiam exteriori, eo quod tales actiones non sunt perfectiones agentis sed actus, propter quod modus talium actionum non solum habet determinari ex natura agentis, sed etiam ex natura actus, tamen illud non videtur habere calumniam in actionibus intrinsecis, qualis est actio intelligendi quin totaliter sequatur modum & conditionem intelligentis, ergo vbi intelligens non intelligit, nisi prius determinetur per esse actuale quod est in omnibus creatis, in quibus esse & essentia differunt, ibi tamen non intelligitur a tali intellectu, nisi prius determinata per esse actuale, sed determinatio rerum per esse actuale est ex progressu rerum, ergo intellectus creatus in quo differt esse ab essentia non intelligit res creatas, nisi prout determinatur per esse actuale quod est ex progressu rerum, & ita cognitio: ni talis intellectus semper aliquid accrescit.

9 Causa autem quare talis intellectus non potest res intelligere quousque determinetur per esse actuale, est duplex. Vna, quia tale intelligere cum sit in natura habente possibilitatem admixtam non est omnino de se terminatum, & ideo oportet res per tale intelligere intellectas per suum esse actuale determinari ad hoc, vt in suo esse determinatiue cognoscatur. Alia est, quia tale intelligere cum non sit esse intelligentis non referatur in eo omnis ratio essendi, propter quod non potest ex seipso absque alia determinatione cognoscere res secundum suum esse actuale. Ie quod est cognoscere eas secundum rationem suae singularitatis, sed oportet quod determinetur per esse actuale, sed Deus cum sit suum esse & suum intelligere non habet possibilitatem admixtam, in eo etiam referatur omnis ratio essendi, ideo potest ex se omnes res intelligere secundum suam singularitatem absque hoc quod in seipsis determinetur per esse actuale, nec per determinationem rerum in esse actuale aliquid accrescit suae notitiae.

10 Haec opinio in multis deficit. Primo, quia a nonnullis firmiter tenetur quod esse & essentia sunt idem realiter in creatura, & hoc dictum fuit supra dist. 8. quae st. 2. Secundo, quia dato quod differant in creaturis adhuc ratio nulla est, quia maior propositio assumitur falsa est, haec scilicet quod quando intelligens est tale quod eius natura determinatur per esse actuale distans ab ea ibi oportet quod res intellecta ad hoc quod intelligatur a tali intellectu prius determinetur per esse actuale: nec probatio valet, quia esto quod actus intelligendi sequatur modum naturae & esse ipsius intelligentis, non oportet tamen requiratur in re intellecta easdem condiciones, & ideo licet oporteat talem intellectum habere naturam determinatam per esse actuale ad hoc quod intelligatur, nulla tamen necessitas est quod oporteat rem singularem determinari per esse actuale ad hoc quod intelligatur.

11 Quod patet primo, quia sicut res potest intelligi quantum ad esse existentiae, ita potest intelligi quantum ad esse essentiae, sed ad hoc quod res intelligatur quantum ad esse essentiae non requiritur quod res habeat actu illud esse. possum enim formare conceptum de rosa quae nullum esse essentiae habet actu, necessarium tamen est intellectum habere esse essentiae actu ad hoc quod rem actu
intels

intelligat, ergo similiter non oportet rem habere actu esse existentie ad hoc quod secundum tale esse intelligatur, quantum oportet intellectum esse in actuali existentia ad hoc quod intelligat.

12. Quod etiam patet secundum ex alio, quia cognita causa singulari sufficiente & necessaria cognoscitur effectus infallibiliter secundum rationem suam singularitatis, & hoc patet ex. 1. Physic. ubi dicitur quod effectus communis requirit causam communem, & particularis particularem, propter quod sicut cognita causa vniuersali & necessaria cognoscitur effectus secundum rationem suam vniuersalitatis, sic cognita causa singulari et necessaria cognoscitur effectus secundum rationem suam singularitatis, sed intellectus creatus noster & angelicus cognoscit aliquas causas singulares & necessarias & sufficientes respectu aliquorum effectuum futurorum, ergo intellectus noster & angelicus cognoscit tales effectus futuros, secundum rationem suam singularitatis antequam determinetur per esse actuale. Maior patet, sed minor declaratur, quia tam homo quam angelus cognoscit motum cæli secundum rationem suam singularitatis ex quo tanquam à causa singulari & sufficiente & necessaria sequitur ortus & occasus solis super hemispherium nostrum, & eclipsis Lunæ tali vel tali tempore, ergo per talem causam præcognoscuntur tales effectus secundum rationem suam singularitatis antequam determinetur in rerum natura per esse actuale. Et hoc etiam quilibet experitur in se sine alia ratione.

13. Item operationes sunt singularium secundum esse suam singularitatis, sed tam homo quam angelus præcognoscit quædam quæ agere proponit, ergo præcognoscit ea secundum rationem suam singularitatis, & tamen nondum habent esse actuale, quare &c. Non est igitur verum quod singularia non possunt cognosci secundum rationem suam singularitatis antequam determinentur per esse actuale ab intellectu creato, dato quod eius natura distet à suo esse, & per cõse quens non potest concludi de Deo quod cognoscit res secundum suam singularitatem antequam sint per hoc quod eius esse non sit aliud ab eius essentia. Nec video quare esse distans sit sufficiens ratio quod intelligere sit indeterminatum, ita quod requiratur in re intellecta determinationem secundum esse actuale, nec ipsi probant, & ideo ea facilitate potest negari sicut aliter. Nec esse distans tollit ab eo, quod non habeat omnem rationem essendi, sicut calorem ignis esse distans à natura ignis non tollit à calore ignis quin cõtineat virtualiter omnem rationem caloris, & quicquid sit de hoc, tamen quod esse sit indistans ab essentia non dat ei quod in eo sit omnis ratio essendi, si enim esse non receptum in natura distans, ex hoc habet rationem omnem esse, per eandem rationem forma non recepta in natura distans habet ex hoc rationem omnem formæ, hoc autem est falsum, quia intelligentia sunt formæ non recepte in natura distans, & tamen nulla intelligentia cõtinet in se virtutem omnem formæ, quia nulla potest aliam producere, nec animam nec aliquam formam saltem immediate, quare prædictus modus non videtur verus.

14. Dicendum ergo quod circa cognitionem singularium à Deo (quia de nobis non agitur nunc) non potest facere difficultatem nisi vel singularitas quæ omnibus est communis, vel materialitas quæ est solus in generabilibus & corruptibilibus, vel futuritio quæ est in his quæ nondum producta sunt, vel contingentia quæ solum est in his quæ dependet ex causis impeditibilibus. De futuritione & contingentia nihil ad hanc questionem, quia inferius dicitur de hoc, sed tantum de singularitate & materialitate. Singularitas vero non impedit quin aliquid intelligatur à deo cum ipse per se & primo intelligat essentiam suam quæ est quædam singularitas. Nec materialitas cum ipse intelligat quidditates rerum sensibilium in quibus includitur materia, ergo nec singularis materialitas vel materialis singularitas impedit aliquo modo quin aliquod materiale & singulare intelligatur à Deo. Ratio autem huius est illa quæ tacta est in prima opinione, quia essentia diuina est sufficiens ratio representandi quamlibet rem secundum omnem eius conditionem, & hoc habet ex perfectione suæ virtutis secundum quam continet vniuersaliter omnem rem & producere potest. Et hæc est via Dionysii, 7. cap. de di-

uinis nominibus, ubi dicit quod Deus cognoscit res quomodo rebus esse tradidit, unde si aliquid est in rebus non cognitum ab eo, oportet quod circa illud vacet diuina operatio, id est, quod non sit operatum ab ipso.

15. AD PRIMVM argumentum dicendum est quod licet cognitio Dei qua cognoscit se & omnia alia sit vna secundum rem, est tamen plures secundum rationem in quantum tendit in plura obiecta, & sic fortitur plura nomina, quia in quantum cognitio dei tendit in quidditatem suam essentiam vel alterius rei, vocatur simplex intelligentia, in quantum autem tendit in essentiam suam attribuendo sibi causalitatem rerum, puta cum cognoscit se esse causam rerum potest vocari intellectus seu cognitio principiorum, quia causalitas sua est aliis rebus ratio essendi & cognoscendi, in quantum autem ex cognitione suæ causalitatis tendit in cognitionem aliarum rerum & proprietatum eis conuenientium secundum rationem earum generale vel specificam dicitur scientia vel scire quod est rem per causam cognoscere, in quantum autem tendit in cognitionem singularium secundum rationem suam singularitatis est quali cognitio sensitiva siue experimentalis quæ in nobis non dicitur scientifica cognitio. Cum ergo dicitur quod omnis Dei cognitio est scientifica, Dicendum est quod licet cognitio Dei quæ est vna sit scientifica, non tamen respectu omnium, quia non respectu sui ipsius nec respectu singularium.

16. Ad secundum dicendum est quod Boetius loquitur de nobis in quibus cognitio sensitiva est solum singularium & nullo modo vniuersalium. Cognitio autem intellectiua tanquam perfectior est tam singularium quam vniuersalium, & multo magis cognitio intellectiua Dei propter suam perfectionem est non solum vniuersalium, sed etiam singularium, quia cognitio Dei includit perfectionem omnium.

QUESTIO QUARTA.

Vtrum scientia Dei sit vniuersalis, an particularis.

Tho. 1. q. 14. ar. 1. ad tertium.

Quartò queritur, vtrum scientia Dei sit vniuersalis an particularis. Et videtur quod sit vniuersalis, quia scientia quæ est per causam vniuersalem est vniuersalis, sed scientia Dei est per causam vniuersalem ut dictum est in præcedente questione, ergo est vniuersalis.

2. Item illa scientia est vniuersalior quæ ad plura se extendit, sed scientia Dei se extendit ad omnia, ergo est vniuersalissima.

3. IN CONTRARIVM est, quia cognitio rerum secundum proprias rationes específicas & singulares est particularis, sed talis cognitio est quam Deus habet de rebus (ut visum fuit) ergo &c.

4. RESPONSIO. De scientia Dei possumus loqui dupliciter. Vno modo, prout est quædam res informans diuinum intellectum secundum nostrum modum intelligendi. Alio modo, prout comparatur ad obiectum. Primo modo loquendo de scientia, nulla scientia est vniuersalis, sed est quoddam singulare, quia quicquid existit singulariter existit, siue existat per se siue in alio siue in re extra siue in anima subiectiue, sicut & anima est quoddam singulare. Vniuersalia enim solum sunt in intellectu obiectiue, nisi quam autem subiectiue secundum rationem suam vniuersalitatis, & sic scientia Dei non est vniuersalis, sed est quædam singularitas sicut & essentia diuina. Alio modo potest considerari scientia, prout comparatur ad scibile vel ad obiectum, & sic dicitur scientia vniuersalis vel particularis, quia est de vniuersali vel particulari obiecto. Huc supposito dicunt quidam quod scientia nostra potest esse vniuersalis vel particularis, sed scientia Dei nec est vniuersalis nec particularis, quod probatur sic, habitus sumit rationem & denominationem ab obiectis non quibuscunque, sed principalibus. Principale autem obiectum intellectus nostri est quidditatis materialis cui conuenit esse vniuersale vel particulare secundum aliam & aliam rationem, & ideo cognitio nostra ut tendit in eam secundum rationem vniuersalis vel particularis dicitur vniuersalis vel particularis, sed obiectum principale intellectus diuini est sua essentia quæ non est vniuersalis (cum non pluralificetur in suis suppositis) nec particularis, quia est quid com-

d. 3. q. 3.

Potius scilicet q. 11. 15.